

EFFECTUL MANDELA

Petru Berceanu
Efectul Mandela

Copyright © Petru Berceanu
Copyright © TRITONIC 2017 pentru ediția prezentă.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC
Str. Coacăzilor nr. 5, București
e-mail: editura@triton.ro
www.triton.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BEREANU, PETRU
Efectul Mandela/Petru Berceanu
Tritonic, 2017
ISBN: 978-606-749-245-3

Foto copertă: DC Communication
Coperta: ALEXANDRA BARDAN
Editor: BOGDAN HRIB
Comanda nr. 202/iunie 2017
Bun de tipar: iunie 2017
Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

Petru Berceanu

EFFECTUL MANDELA

prima carte din *Biblioteca de pe scări*

t...
TRITONIC

Petru Berteanu (n 1963) a absolvit Facultatea de drept de la Universitatea București și a fost, de-a lungul anilor, avocat, jurnalist, manager media, creativ publicitar și consultant în comunicare.

A debutat editorial în 2009, cu povestirea „Pe ponton”, în volumul colectiv *Domnul deputat se prăbușește* (Tritonic). În 2016 urmează debutul în volum propriu cu romanul *Cumsecade* (Tritonic), cu care devine, un an mai târziu, laureat al celei de-a treizecea ediții a Festival du premier roman de la Chambéry, Franța.

Cuprins

Într-o marți	7
Ziare de hârtie	15
Într-o joi	59
Un brunch la Stelicăs	65
Într-o sâmbătă	99
Bordeiul cu pianină	105
Într-o altă marți	169

„Funcționăm când sunt eu aici. Pentru că numai eu știu unde e așezat un volum sau altul. Întrebi și afli: între etajul unu și doi, pe a doua sau a treia treaptă. E ca un cimitir cu cruci pe care nu scrie nimic și un singur gropar are harta.”

Iura Apostol

Într-o marți

În fața cancelariei mă aștepta un elev înarmat cu o mamă. Deocamdată nu aveam timp pentru ei.

Drona se scurgea încet de-a lungul tavanului, ezitând aproape imperceptibil, când și când. Căuta o oportunitate. O găsisese de fiecare dată. Când apăruse prima oară, acum vreo zece zile, intrase în sala de festivități, unde avea loc o ședință. Directoarea o privise mută, cu ochi rugători, strângându-și poșeta la piept, ca și cum avea loc un jaf armat. Un profesor de chimie s-a aruncat pe jos fără să poată explica vreodată de ce făcuse asta, o inspectoare a încercat să lovească aparatul cu o mapă al cărei cuprins s-a răspândit peste tot, iar profesoara de engleză a început să o strige isteric pe Natalia, femeia de serviciu, omul care avea datoria să îndepărteze orice murdărie, orice insectă, orice invazie. Drona s-a învârtit imperial pe deasupra tuturor, a filmat tot și filmarea a ajuns imediat pe Internet.

Data următoare aparatul a dat lovitură și a reușit să intre în vestiarul fetelor, de lângă sala de sport. Evident panică, filmare și postare.

Era o dronă de jucărie, dar se pare că nu una ieftină. Cei care pretindeau că se pricep laudau calitățile camerei video, fără să aibă altceva la dispoziție pentru că, deși invadatorul filmase pe toată lumea, nimeni nu făcuse nici măcar o poză cu el. Cineva, de la câteva zeci de metri distanță, mânua dibaci drona asta și își bătea joc de noi.

În după-amiaza aia eram de serviciu, adică responsabil cu ordinea. Principala mea misiune devenise evidentă: să prind

aparatură, dacă apare din nou. Tocmai apăruse. Nu aveam de gând să repet greșeala colegului meu care se gândise să-l doboare, cu trei zile în urmă, folosind mijloace simple. Mai întâi încercase să-i facă rău cu un băț de lemn de genul celor folosite ca să arăți ceva pe o hartă sau pe un tabel. Sărea icnind, înjura încet, dar drona se ridicase prea sus. Pe urmă a vrut să-și arunce pe ea sacoul și atunci, bizar, vânătorul s-a transformat în vânat. A început să alerge în zig-zag, cu haina în mână, privind panicat peste umăr. Într-un final s-a împiedicat de un panou pe care poliția locală oferea sfaturi, s-a întins pe jos și a început să înjure foarte tare, drona a venit în picaj către el, s-a învârtit de două ori împrejurul scenei și a plecat la treaba ei. În ziua aia nu mai avea nevoie de altceva, vocabularul și baletul bizar al profesorului de serviciu a făcut deliciul Internetului.

Nu voiam să trec prin asta. Ultimele evenimente făcuseră ca toată lumea să închidă atent toate încăperile, ceea ce mi se părea o greșeală. Dacă scopul final era să prinzi drona, atunci trebuia să o atragi undeva. Am vorbit cu Laura Iancu, profesoară de fizică, și am pus la cale un plan. Am lăsat întredeschisă neglijent ușa laboratorului de științe ale naturii, unde ea ținea o lecție despre planul înclinat. Dacă drona apărea și intra acolo, doi elevi atent selecționați aveau să tragă draperiile negre, care transformau spațiul într-o sală de proiecție întunecoasă. Intrusul ar fi orbit brusc. Fie se izbea de pereți și se strica, fie se lăsa la pământ – în ambele cazuri Laura era pregătită să arunce peste el o pătură grea, care îl imobiliza definitiv. Dacă aș crede în planuri perfecte, aș spune că asta era unul dintre ele. Nu cred.

Mă uitam la obiectul ostil detașat, fără niciun interes aparent, cu coada ochiului. După încă o ezitare tremurată a intrat

în laborator. Atunci am închis repede ușa în spatele lui. După câteva secunde am auzit zornăitul draperiilor care se întindeau. Aproape că nu clipeam. Lumina de sub ușa dispăruse. Apoi am auzit un țipăt. Pe urmă, toate țipetele. Ușa s-a deschis cu furie, elevii au ieșit în fugă și drona i-a acompaniat la înălțime, ducându-se în drumurile ei.

Am băgat capul înăuntru. Undeva, pe lângă băncile din primele rânduri, plutea un fel de ceață albicioasă. Laura trăgea draperiile înapoi, în poziția lor de repaos. Când a terminat cu asta m-a luat de umăr și m-a scos blând din laborator.

— Fum de nuntă.

— Asta ce înseamnă, tămâie?

M-a privit lung și trist.

— Asta înseamnă că ieși foarte rar în lume, Andrei. În ziua de azi un cuplu tânăr care se respectă nu începe dansul miresei decât dacă pe jos e un fel de abur suav care costă vreo mie de lei. Fum greu de nuntă, așa i se spune oficial. Din gheață carbonică, fără miros, fără nimic toxic, rămâne aproape de podea și dispare după vreo zece minute. Familia modernă se naște în ceață.

Avusesem curajul să-i propun să mă ajute pentru că știam că e deșteaptă, are umor și acceptă idei neconvenționale. Acum mă simțeam nesigur, nu mai știam dacă făcusem ceva bun sau doar o pusesem, inutil, într-o situație ridicolă.

— Era așa ceva în dronă?

— Da, atașaseră un fel de spray mic, ceva declanșat prin telecomandă. Cred că voiau să se distreze dând drumul la fum pe deasupra cuiva. L-au folosit ca să iasă din încurcătură. A fost puțin, dar când a început să se împrăștie, copiii au luat-o la fugă, credeau că ia foc, că o să explodeze... Sau, mă rog, asta am crezut eu în prima clipă.

I-am mulțumit pentru prilejul de a fi avut un eșec comun. Ea s-a dus să-și adune clasa risipită, eu am invitat mama și elevul în cancelarie. Îi știam. Doamna Pinteș și fiul ei, Sorin, dintr-a șasea.

Încăperea era pustie, am mers pe lângă masa lungă de consiliu până undeva departe de ușă, lângă un avizier cu tot felul de comunicate ale sindicatului profesorilor. Femeia nu a vrut să se așeze, așa că am rămas și eu în picioare. Era îmbrăcată de birou, purta un sacou auster și probabil ieftin, o bluză închisă în jurul gâtului și un fel de colan greoi, care cred că imita o bijuterie egipteană.

Băiatul avea niște pantaloni trei sferturi cam șifonați în care se tot străduia să bage o cămașă cu carouri mari, de culoarea sfeclei. Încerca să privească oriunde numai spre mine nu, părea neliniștit, evident nu se afla pentru prima oară în cancelarie și nu cred că celelalte vizite fuseseră de curtoazie.

Mama s-a uitat în ochii mei și mi-a spus:

— Vineri i-ați pus nota trei lui Sorin pentru că ar fi mințit, domnule Panduru.

Era adevărat.

Clasa avusese de pregătit o temă, să descrie pe scurt ce se petrece cu domnul Goe în limbajul zilelor noastre, folosind cât mai multe cuvinte noi. Când l-am rugat pe Sorin Pinteș să-mi citească ce a scris, mi-a spus că nu știa nimic despre temă pentru că lipsise atunci când o dădusem și când predasem subiectul. Memoria mea a început să fiarbă mocnit. Îmi aduceam aminte perfect că Sorin fusese la oră, că îl și rugasem să citească și să comenteze o parte de text. I-am spus toate astea. A insistat în varianta lui. Atunci am rugat-o pe colega lui de bancă, o premiantă, olimpică la română, să spună ce-și amintește. A confirmat varianta mea. Și unul din

prietenii lui și-a adus aminte că fusese prezent. De data asta era vorba despre un elev care trecea mereu clasa în ultimul moment și suspansul ăsta părea să fie singurul lucru interesant pentru el, atunci când venea vorba despre școală.

Am ridicat din umeri și i-am dat trei, mai ales pentru că se încăpățâna într-o prostie.

— Cu o seară înainte i s-a făcut rău, avea frisoane, făcuse febră. Trezeci și opt cu trei. A doua zi dimineață m-am învoit de la serviciu, taică-său era plecat din București, am fost la farmacist, i-am spus ce și cum, mi-a dat ce credea că trebuie. Umblă o viroză... Abia duminică dimineața s-a pus pe picioare, luni a venit la școală.

Doamna Pinteș vorbea încet și sigur, cu tonul cuiwa care nu polemizează, are doar de făcut un anunț.

I-am povestit ce s-a petrecut din unghiul meu de vedere.

— Aici nu e vorba numai despre lecții... O clasă întreagă spune altceva, iar el a preferat să insiste în minciună. Mă cunoașteți, nu i-aș face o nedreptate, nu e nimic personal.

A tras concluziile cu același ton.

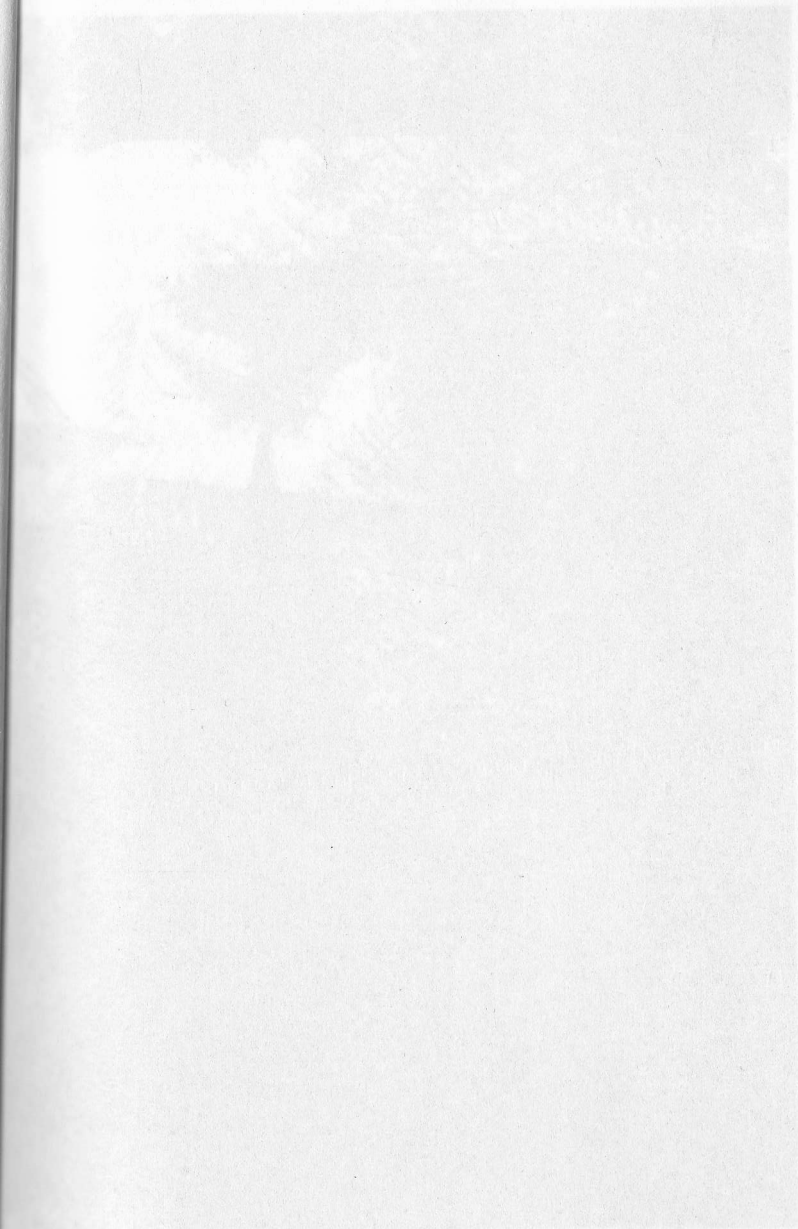
— Eu știu că spune adevărul pentru că am fost lângă el. Și el știe că știu. Dacă nu-l susțin acum, pierd toată încrederea lui, ca mamă. Vreau să fie sigur că atunci când îi spun că a greșit, chiar a greșit. Că sunt corectă... Cred că trebuie să îndreptați nota aia.

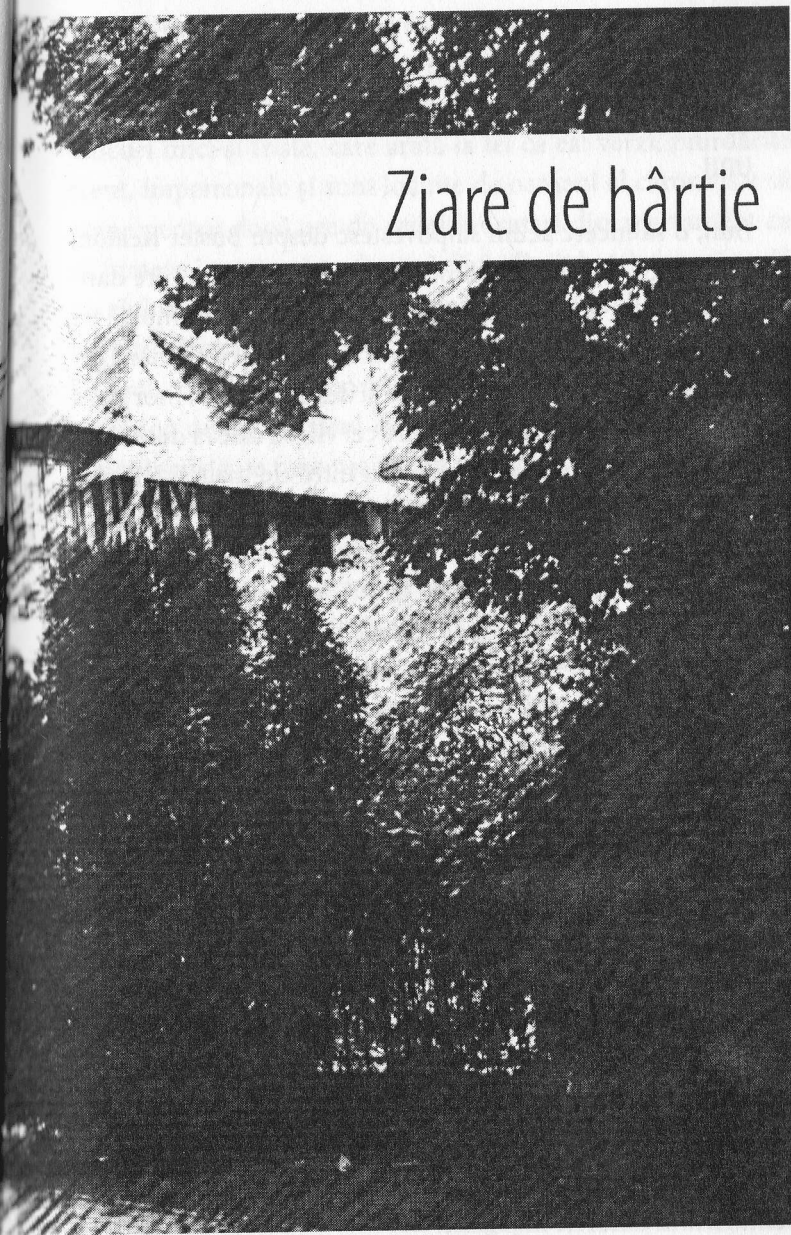
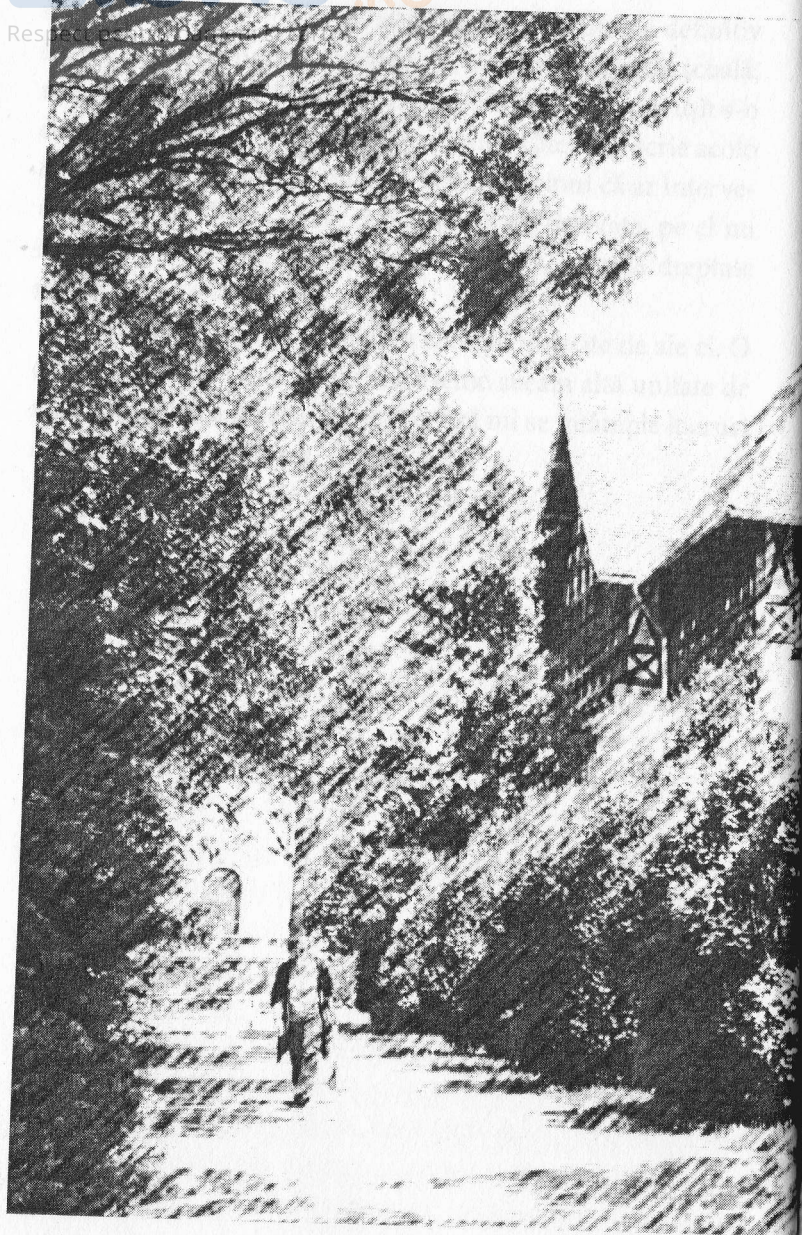
A ieșit fără să mă salute, urmată încet de copilul care părea să nu se gândească la nimic.

Eram uimit. Doamna Pinteș era o persoană foarte severă. De mai multe ori am rugat-o să nu-l pedepsească aiurea pe Sorin pentru că lua note mici, copilul era mediocru, nesigur pe el, citea puțin și forțat, și vorbea împiedicat ori de câte ori îl scoteam la lecție. Îi spusese să-l convingă să citească

din plăcere, orice îl atrage, altfel o să contabilizeze definitiv literatura ca pe un fel de calvar și, când va scăpa de școală, n-o să mai citească niciodată nimic. Nu cred că am reușit s-o conving, era un om al datoriei împlinite. Citești ce scrie acolo că trebuie să citești. Nu puteam să-mi închipui că ar interveni pentru copil fără să fie convinsă că are dreptate, pe el nu îl credea, instinctiv. Școala era o instituție, ea avea dreptate mereu.

Și totuși amintirile mele erau complet diferite de ale ei. O ciudățenie. Una mică. În ultima vreme aveam altă unitate de măsură pentru așa ceva. Începuseră să mi se întâmple lucruri mult mai greu de crezut.

Ziare de hârtie

unu

Bun, o să încerc acum să povestesc despre Buster Keaton, despre marea arhivă așezată pe scări, despre femeia care dansa când veneau bombardierele, despre moscheea plimbată pe străzi, despre violonistul care a furat un parc, despre mănăstirea uitată în care a cântat Madonna și despre rubrica mortuară care devenise singura legătură între cei vii, cu câteva decenii în urmă. Am înțeles greu cum se legau între ele toate întâmplările care urmează și o să mă străduiesc ca voi să vă chinuiți cât mai puțin când le citiți. Simplu nu e, pentru că n-am avut de a face cu un puzzle obișnuit, de genul celor pe care le rezolvi când ești copil, pe masa din bucătărie și ai lângă tine o mamă și o cană cu lapte. Aici nu aveam nicio idee despre poza care trebuia recompusă în final, iar unele dintre piese își schimbau repede forma, ori de câte ori mă întorceam cu spatele. De asta a trebuit să stăm de pază mereu în doi, eu și Iura, ca unul să rămână treaz, de fiecare dată când celălalt se prăbușea.

Nu, nu e simplu deloc.

În ziua aia am pus pentru prima dată mâna pe un cadavru și am sunat pentru prima oară la 112. Am acționat mecanic, nu mă închipuisem niciodată făcând asta, telefonul era cu siguranță al meu, dar mâna care îl ținea îmi părea străină. Simțeam cum parcă ies din propria mea piele și încep să fac parte dintr-o știre de la televizor, genul ăla de poveste care îi dezmoștește pe bătrâni la ora când trebuie să-și ia medicamentele și să se așeze după aia liniștiți într-un fotoliu, cu sentimentul datoriei împlinite.

În dimineața despre care vorbesc îmi era frică, îmi era frig și încercam să-mi închipui că port la gât o cravată. Sunt profesor de română la o școală de cartier înconjurată vigilent de blocuri mici și triste, care arată la fel ca ea: verzi, murdărite atent, impersonale și sunt locuite de oameni al căror vis e să scape pentru două ore de ceilalți locatari din apartament ca să fumeze în voie, să vorbească fără sfârșit la telefon, să vadă meciul fără scandal sau să-și pipăie ultima iubită departe de părinți. Sâmbăta și duminica mă ocup de Orășeală. Sunt ghid. Le arăt oamenilor propriul lor oraș. Bag într-un microbuz o duzină de bucureșteni de toate vârstele și îi conduc către străzi înguste pe care n-ar intra niciodată din proprie inițiativă, către cimitire unde numele ilustre zac decolorate printre sculpturi acoperite cu licheni, cișmele joase și băncuțe din fier forjat, spre case aproape prăbușite, care ascund povești vechi sub fațadele pline cu graffiti proaspete și standardizate, ca un fel de ruj ieftin de pe buzele unei secretare care ține morțiș să iasă din casă vineri seara. Din când în când găsesc în microbuz câțiva provinciali cu priviri pioase și umede, în alte dăți dau de chinezi sau de nemți care speră să-și umple cu ceva memorabil pauza dintre două acte notariale sau sexuale sau două mese tradiționale mâncate în infernul făcut pentru ei în centrul vechi, regândit de cei noi.

Orășeala e organizată de o fundație mică, finanțată de niște norvegieni doar atât cât să poată plăti benzina pentru un microbuz și chiria pentru două camere mici, tapetate cu afișe care arată clădiri în pericol sau invită la festivaluri de jazz de acum doi-trei ani. Și salariul unei secretare fără vârstă, rotundă și împachetată mereu în ceva tricostat. Dacă vrem mai mult, trebuie să căutăm sponsori. Asta făceam în dimineața despre care încerc să vorbesc, mergeam la un domn cu bani,

ales cu grijă de colegii mei, un avocat care apăruse gratuit, cu ceva vreme în urmă, câteva case vechi pe care primăria le sortise demolării. Părea o țință posibilă. Aceiași colegi mă aleseseră pe mine să prezint cazul, cu siguranță aici fusese ră mai puțin grijulii. Ori de câte ori vine vorba despre bani mă blochez și încep să privesc în toate direcțiile, pe deasupra lucrurilor, ca și acum aș fi descoperit că am în față o femeie goală, surprinsă și indignată. Dar avusesem un succes nesperat cândva, când obținusem finanțare pentru niște bilete de avion de la o firmă de cosmetice. Nu mai știu ce le-am spus, probabil că nu am conștientizat niciodată. Îmi aduc aminte ce mi-au zis cei de acolo: „Vin tot soiul de oameni să ceară bani, cu tupeu și cu aceleași vorbe. Tu ești atât de nesigur pe tine, încât ni se pare imposibil să nu fi cinstit.”

Acum trebuia să o iau de la capăt. Îmi uitasem cravata acasă, pe marginea noptierei, încălșasem pantofii ăia buni care se purtau foarte urât cu gleznelor mele și mergeam să fac rost de fonduri pentru un nou site, plin cu filmulețe, pentru o broșură bilingvă, plină de poze și pentru leafa șoferului, neplătita de vreo trei luni.

M-am dat jos din metrou la Piața Romană, mi-am ridicat gulerul și m-am agățat cât mai solid de mapa albăstră pe care o duceam în mână. Era la începutul lui martie și, după vreo două săptămâni cu soare, se făcuse iarăși umed și frig. Avocatul avea birourile undeva pe lângă Piața Spaniei, tot ce aș fi avut de făcut era s-o țin drept pe bulevardul Dacia, vreo șapte sute de metri, trecând în revistă zgribulit o sumedenie de vile simandicoase, cu fațadele proaspăt trezite din somn. Eu am ieșit de pe bulevard instinctual și am intrat în Parcul Ioanid. Întotdeauna fac așa când sunt în zonă, nu se mai întâmplă asta prea des în ultimii ani. Dar am copilărit chiar pe

străzile alea, în două camere mici, așezate la parterul unui bloc vechi și gălbui, cu bucățele de mică băgate în tencuiala exterioară, care strălucea vara ca și cum ar fi transpirat. După al treilea etaj, sub acoperiș, mai puteau fi văzute urme de la schijele bombelor cu care aliații aruncaseră prin centrul Bucureștilor, atunci când avioanele nu se duceau direct spre rafinăriile de petrol de pe Valea Prahovei. În blocul ăla stăteau, amestecați ca niște cărți de joc, oameni pe care istoria îi așezase, de fapt, pe niște rafturi foarte diferite. Securiști din prima generație care ieșiseră deja la pensie și mergeau să joace tenis cu racheta sub braț și foști proprietari ajunși chiriași în una dintre camerele vechiului lor apartament, care trăiau dând meditații la franceză și știau totul despre orașe îndepărtate, în care nu apucaseră să ajungă niciodată. Evident că eu, pe atunci, nu înțelegeam diferențele astea. Noi locuiam atât de jos, încât puteam să fac schimburi de timbre sau de mașinuțe din plastic cu prietenii mei stând în picioare, la ferastră, în vreme ce ei erau nevoiți să se aplece puțin ca să mă vadă sau ca să audă bine ce spun. Când ploua rău scurgerile din baie începeau să funcționeze în sens invers și toată casa se umplea cu apă urât mirositoare, pe care ai mei se chinuiau s-o invite afară, alergând de colo-colo cu niște ligheane mari, smălțuite cu roșu. Era o lume foarte înghesuită și care devenea tot mai mică pe măsură ce creșteam și aruncam priviri tot mai disperate peste hotarele ei.

Dar aveam parcul. Era mereu la datorie, indiferent de anotimp, la nici două minute de mers pe jos. Ioanidul a fost curtea mea de joacă și cu siguranță tot asta cred acum despre el, în același colț de minte în care știu pe dinafară care anume cowboy sau indian mi-a lipsit mereu din colecția de figurine.